

Aan de gemeenteraad

datum	17-01-2024
behandeld door	Manfred den Boer
ons kenmerk	2023-0173959
doorkiesnummer	6250
Onderwerp	Startnotitie Water- en rioleringsprogramma & Strategie Klimaatadaptatie

Geachte heer/mevrouw,

Met deze raadsinformatiebrief wordt u geïnformeerd over de start van de werkzaamheden voor het opstellen van het Water- en rioleringsprogramma (WRP). Ter informatie is de startnotitie bijgevoegd.

Inleiding

Met de invoering van de Omgevingswet verdwijnt de planverplichting uit de Wet Milieubeheer voor het opstellen van een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Gemeenten hebben nu de vrijheid om te bepalen of ze een WRP willen ontwikkelen. Het opstellen van een WRP blijft echter van belang voor het uitwerken van de gewenste doelen, het maken van een planning en de financiële onderbouwing van de rioolheffing.

Het WRP geeft inzicht in het beleid op welke wijze invulling wordt gegeven aan de 3 zorgplichten:

- Inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- Inzameling en transport van afvloeiend hemelwater;
- Treffen van maatregelen in openbaar gebied om structurele nadelige gevolgen van de grondwaterstand te voorkomen of te beperken.

Met het opstellen van het WRP wordt gelijktijdig de huidige Strategie Klimaatadaptatie 2017 herijkt. De huidige strategie is nog steeds actueel. Wel vindt met de actualisatie van de Strategie Klimaatadaptatie een verdiepingsslag plaats van de thema's hitte, droogte en gezondheid in de woon- en leefomgeving.

Resultaat

Het eindresultaat is een door het college vastgesteld Water- en Rioleringsprogramma, inclusief een herijkte klimaatstrategie.

Financiën

Het opstellen van het WRP en de Strategie Klimaatadaptatie is opgenomen in de begroting. De financiële dekking van het uitvoeringsprogramma van het WRP komt voort vanuit de tariefverdeling van de rioolheffing. De financiële dekking van het uitvoeringsprogramma van de Strategie Klimaatadaptatie is hoofdzakelijk opgenomen in het WRP en de huidige begroting. Voor de resterende financiering wordt in de perspectiefnota aanvullende (beperkte) financiële middelen ter besluitvorming voorgelegd.

Communicatie

Met het traject wordt geanticipeerd op de Omgevingswet, waarbij de vaststelling van het WRP plaatsvindt door het college. Voorgesteld wordt om de startnotitie ter kennisname naar de gemeenteraad te verzenden, waarbij beide documenten in een beeldvormende bijeenkomst worden gepresenteerd. In deze bijeenkomst wordt het traject toegelicht en de denkrichtingen van beide startnotities voorgelegd aan de gemeenteraad. De planning is erop gericht het WRP en de Strategie Klimaatadaptatie vast te stellen in het vierde kwartaal van 2024.

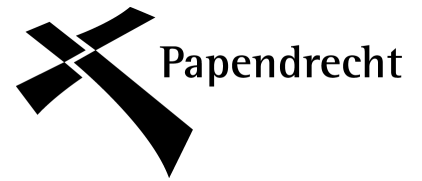
Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Papendrecht,
de secretaris,

J.M. Ansems

de burgemeester,

M.J.M. van Driel

Startnotitie:

Strategie Klimaatadaptatie Papendrecht

Gemeente Papendrecht

November 2023

Inhoudsopgave:

1. Aanleiding	3
2. Opdracht	3
3. Resultaat	5
4. Afbakening	5
5. Risico's	5
6. Beheeraspecten	5
7. Evaluatie	6

1. Aanleiding

In 2017 heeft de gemeente Papendrecht, als één van de eerste gemeente in Nederland, een strategie vastgesteld hoe met het veranderende klimaat om te gaan. Deze Strategie Klimaatadaptatie is door de gemeenteraad vastgesteld in combinatie met het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2023.

Naast deze Strategie Klimaatadaptatie is ook de Regionale Adaptatie Strategie Alblasserwaard-Vijfheerenlanden door het college vastgesteld. Deze RAS beschrijft hoe de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zich voorbereid aan de gevolgen van klimaatverandering, wat aansluit op de Strategie Klimaatadaptatie van Papendrecht.

In de huidige Strategie Klimaatadaptatie is de structurele aanpak opgenomen voor het omgaan met klimaatverandering binnen de gemeente. Zo worden bij integrale vervangingsprojecten klimaatadaptieve maatregelen toegepast met extra waterberging. Ook wordt gekeken met een andere blik naar de inrichting van de openbare ruimte, zoals het vergroenen van de openbare ruimte, de opvang van het hemelwater in het groen of toepassen lichtere kleuren qua bestrating. Bij renovatieplannen van woningbouwcorporaties of bij nieuwbouw wordt 20 mm water op eigen terrein vastgehouden en vertraagd afgevoerd. Hierdoor kan het water op particulier terrein tijdelijk worden opgevangen, zodat er extra capaciteit in de openbare ruimte beschikbaar is om neerslag op te vangen. Ook zijn er initiatieven om bewoners, scholen en bedrijven te bewegen om hun terrein klimaatbestendig in te richten.

De huidige Strategie Klimaatadaptatie is nog steeds actueel. In de periode 2023/2024 wordt het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2023 herijkt. Met de invoering van de Omgevingswet op 1-1-2024 is het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) niet meer wettelijk verplicht. De omgevingswet heeft hiervoor in de plaats de mogelijkheid om een omgevingsprogramma op te stellen. Omdat de gemeentelijke watertaken breder zijn dan alleen de riolering, wordt dit Water- en Rioleringsprogramma (WRP) genoemd. Het opstellen van het WRP is ook het moment om de huidige Strategie Klimaatadaptatie Papendrecht gelijktijdig te agenderen, en gelijktijdig met het WRP te actualiseren.

De wens hierbij is om het onderdeel klimaat te verdiepen in thema's zoals hitte, droogte en gezondheid in de woon- en leefomgeving. De invulling van deze thema's vindt nog op een beperkte schaal plaats. Maatregelen voor het omgaan met droogte en het vergroenen van de woon- en leefomgeving heeft hierin een specifieke aandacht. Op dit moment zijn klimaatmaatregelen alleen gerelateerd aan het thema water. Binnen het uitbreiden van de huidige Klimaatstrategie wordt financieel gezocht naar mogelijkheden voor financiering voor vergroenen of lokale initiatieven.

De verschillende thema's waarin een verdiepingsslag wordt gemaakt zijn onderwerpen die niet binnen het WRP vallen, maar overkoepelend zijn in de openbare ruimte. Door de klimaatadaptatie los te koppelen met het WRP wordt hierdoor meer richting gegeven aan de totale inrichting van de openbare ruimte. Het WRP beperkt zich hierdoor alleen aan de wettelijke zorgplicht voor het hemel-, afval- en grondwater. Daarom wordt het WRP en de Strategie Klimaatadaptatie parallel aangeboden aan het college en de gemeenteraad.

2. Opdracht

Het actualiseren van de Strategie Klimaatadaptatie bestaat uit twee onderdelen.

- 1) Het terugblikken van de maatregelen van de afgelopen periode (5 jaar), inclusief een evaluatie met belanghebbenden.

- 2) Het geven van een koers naar de toekomst (het vooruitkijken) en het koppelen aan de bestaande planvorming.

De basis voor de terugblik is de strategie klimaatadaptatie 2017. In deze strategie zijn de doelen en activiteiten opgenomen met betrekking tot klimaat. Een belangrijk deel van de evaluatie zijn de interne en externe gesprekken met betrokken medewerkers, maar ook externe partijen zoals Woonkracht 10 en het Waterschap.

Het tweede onderdeel bestaat uit het uitwerken van scenario's voor klimaatadaptatie in Papendrecht. Hierbij de Papendrechtste manier van werken gespiegeld aan de landelijke ontwikkelingen over het onderwerp klimaatadaptatie. Dit resulteert in een aantal bouwstenen (en keuzes) hoe Papendrecht klimaatadaptatie de komende jaren insteekt. Onderstaand is een denkrichting gegeven van de verschillende bouwstenen die bijdragen aan klimaatadaptatie in Papendrecht.

1) Creëren van meer groene plekken in de openbare ruimte

De behoefte aan aantrekkelijke groene (koele) plekken in de zomer neemt toe. Een nieuwe landelijke trend om meer groen in de openbare ruimte te maken is het invoeren van de '3 – 30 - 300 regel' bij nieuwe ontwikkelingen en reconstructieprojecten. Bij deze regel worden kaders bij projecten meegegeven dat voor iedere inwoner binnen 300 meter bij een koele groene plek is. De '3' betreft het aantal bomen wat vanuit de woning zichtbaar is en de '30' betreft het percentage schaduw in de openbare ruimte. Naast deze '3 – 30 - 300 regel' zijn ook andere randvoorwaarden mogelijk als eventuele alternatief binnen de openbare ruimte.

2) Groene, ecologische en koele schoolpleinen

Schoolpleinen (bij basisscholen) worden steeds meer natuurlijk en groen ingericht. Bij hevige neerslag geven deze locaties veel water af naar de omgeving en bij hitte warmen de pleinen behoorlijk op. We willen inzetten op groene(re) schoolpleinen. Een plek waar de toekomstige Papendrechtters kennis maken met ecologie en biodiversiteit. Maar ook centrale plekken waar het goed vertoeven is op warme dagen. Gemeente Papendrecht is vaak eigenaar van de grond van de scholen en dus ook de schoolpleinen.

3) Schaduwrijke routes

Dagelijks lopen en fietsen vele inwoners in de openbare ruimte van Papendrecht. Het is van belang dat dit wandelen en fietsen over aantrekkelijke en gezonde routes kan. In de volle zon bewegen om van A naar B te komen is niet prettig en ongezond. Het zorgt dat ouderen minder op pad gaan (risico op eenzaamheid). Het creëren of uitbreiden van schaduwrijke routes zorgt ervoor dat bewegen en verplaatsen in de openbare ruimte van Papendrecht aantrekkelijk en veilig kan. Naast de waarde die dit heeft voor de weggebruikers is dit ook goed voor vogels en andere dieren.

4) Verplichten klimaatadaptatie bij nieuwbouw

Papendrecht heeft zich voor een opgave gesteld om meer woningen te realiseren. Met het realiseren van extra woningen neemt het aantal stenen toe, het oppervlak aan onverharde ruimte neemt hierdoor echter af. Nieuwbouw kan je ook 'klimaatneutraal' realiseren door kaders mee te geven aan de ontwikkelde organisatie zodat het bijdraagt aan een waterrobuust en klimaatbestendig Papendrecht. Dit kan door eisen te stellen aan het opvangen van water op het eigen perceel, bijvoorbeeld door de realisatie van groene daken of daktuinen.

5) intensiveren samenwerking Woonkracht 10

Klimaatverandering en klimaatadaptatie is niet iets van alleen de openbare ruimte van de gemeente. In Papendrecht is ongeveer 60% van het grondgebied private ruimte. Van deze private ruimte is vervolgens zo'n 25% tot 30% in eigendom/ beheer van woningcorporatie Woonkracht10. Dit is een significant deel van het beschikbare grondgebied. Het stimuleren van een woningcorporatie om meer te doen aan klimaatadaptatie is een mogelijkheid om (juist kwetsbare doelgroepen) in een gezondere/ groene omgeving te huisvesten. Dit kan door bij reconstructies van de openbare ruimte (als de tuin opgehoogd wordt) of bij mutaties (andere huurder) tuinen groener en waterbewuster in te richten.

6) lokaal hitteplan Papendrecht

In Nederland kennen we het nationaal hitteplan. Dit wordt bij aanhoudende hoge temperaturen, in combinatie met luchtvochtigheid, van kracht. We worden dan op nationaal niveau opgeroepen om meer te drinken, naar elkaar om te kijken, activiteiten niet op de warmste tijdstippen te doen en slim te ventileren in woningen. Er zijn verschillende organisaties die hier ook protocollen voor hebben. Echter bereikt deze informatie niet alle (kwetsbare) mensen in onze samenleving. Lokale hitteplannen zijn een soort 'calamiteitenplannen' voor warm weer. Een lokaal hitteplan Papendrecht ontbreekt (nog).

7) Informeren en stimuleren particulieren

Naast Woonkracht 10 is ook een groot onderdeel van de private ruimte in eigendom van bewoners. Het informeren en stimuleren van inwoners is daarom belangrijk voor bewustwording en het aanzetten tot handelen. Het bereiken van bewoners die van nature aandacht hebben voor natuur en duurzaamheid lukt goed. Dit is echter een beperkte groep. De uitdaging is om ook andere delen van de Papendrechtse samenleving te bereiken en tot handelen aan te zetten. Deze bouwsteen sluit aan op de huidige werkwijze, waarbij op verschillende moment en manieren bewoners worden geïnformeerd over de betekenis van klimaatverandering en hoe ze zelf maatregelen kunnen nemen.

3. Resultaat

Het eindresultaat is een actuele Strategie Klimaatadaptatie Papendrecht, vastgesteld door het college. Deze klimaatstrategie heeft draagvlak bij het bestuur en geeft voor de komende jaren een duidelijk en actueel kader op de verschillende aspecten als het gaat om klimaatadaptatie in Papendrecht

4. Afbakening

Voor de klimaatadaptatie maken we gebruik van de bestaande landelijke en lokale beleidskaders. Het kan op termijn onderdeel worden van het programma Water. Riolerings en waterbeheer vallen buiten de klimaatstrategie en staan in het Water- en Rioleringsprogramma (WRP) en het Stedelijk Waterplan.

Bij het opstellen de Strategie Klimaatadaptatie in samenhang gekeken worden met de volgende gerelateerde plannen:

- Omgevingsvisie Papendrecht
- Bestuursakkoord 2022-2026
- Water- en Rioleringsprogramma (WRP)
- Beheerplan Openbare Ruimte
- Regionale klimaatstrategie A5H

5. Risico's

We waken er voor dat de Strategie Klimaatadaptatie Papendrecht slechts een beleid op papier blijft en bij een beperkt aantal mensen bekend is. Concrete uitwerking, doorvertaling naar de organisatie en inwoners en een goede implementatie kan dit voorkomen. Dit wordt gedaan met behulp van brede interne werksessies. Afstemming met andere programma's is daarbij ook essentieel.

6. Beheersaspecten

Tijdsbesteding

De interne uren van de eigen medewerkers zijn opgenomen in het jaarplannen van de teams Voor het opstellen van de Strategie Klimaatadaptatie wordt gebruik gemaakt van externe ondersteuning (geraamd 160 uur).

Geld

De dekking voor het opstellen van de actuele Strategie Klimaatadaptatie Papendrecht vindt plaats binnen de huidige budgetten. Voor maatregelen vanuit de klimaatstrategie is vanuit het WRP budget beschikbaar voor maatregelen die gericht zijn op het opvangen en lokaal verwerken van water. Voor overige financiering wordt in de klimaatstrategie aan de gemeenteraad aanvullende (beperkte) financiële middelen ter besluitvorming voorgelegd (verwachte bandbreedte is 25 - 50K).

Communicatie

De startnotitie en de Strategie Klimaatadaptatie worden gelijktijdig met het WRP door het college vastgesteld.

Participatie

Binnen de organisatie is in het kader van de evaluatie een themasessie georganiseerd met de teams GROV, MO en Wijkonderhoud. In de themasessie waren ook Woonkracht 10, het Waterschap en Omgevingsdienst aangesloten. Een tweede sessie wordt gewijd aan de presentatie van het (concept) strategie klimaatadaptatie.

Daarnaast wordt team Financiën afzonderlijk betrokken, waarbij de focus ligt op hun functionele rol.

Organisatie

De betrokkenen bij de realisatie van de strategie klimaatadaptatie zijn als volgt:

- Bestuurlijke opdrachtgever: Arjan Kosten
- Betrokken bestuurlijke opdrachtgever: Arno Janssen en Jan Dirk van der Borg
- Ambtelijke opdrachtgever: Peter Naeije
- Ambtelijke opdrachtnemer: Robert van der Steen
- Ambtelijk onder-opdrachtnemer: Manfred den Boer

Scope

Binnen de strategie klimaatadaptatie is een specifieke scope gedefinieerd waarin de volgende onderwerpen worden beschreven:

- Klimaatadaptatie in Papendrecht, inclusief gebiedsontwikkeling, gedrag/bewustwording bewoners en lokale klimaatadaptieve maatregelen.

Startnotitie Strategie Klimaatadaptatie Papendrecht

- Opname van het thema klimaat bij hitte, droogte en gezondheid in de woon- en leefomgeving.

Buiten de scope van de strategie klimaatadaptatie vallen:

- De riolering in Papendrecht, met inbegrip van alle aspecten met betrekking tot afvalwater.
- Grondwater, gericht op de gemeentelijke taakstelling.
- Waterveiligheid in Papendrecht.
- Waterkwaliteit, waarbij biodiversiteit en baggerwerkzaamheden aan bod komen.
- Klimaatmigratie.

Planning

De planning is er op gericht de strategie klimaatadaptatie vast te stellen in het vierde kwartaal van 2024. Om te komen tot de vaststelling van de strategie klimaatadaptatie wordt, gelijktijdig met het WRP, een beeldvormende presentatie gehouden voor de gemeenteraad.

Hieronder vindt u een overzicht voor behandeling en vaststelling van de strategie klimaatadaptatie.

Proces:	Omschrijving:	Tijd:
Evaluatie klimaatstrategie	Evaluatiegesprekken met belanghebbenden, zoals Woonkracht 10, Waterschap.	1 ^e tot 3 ^e kwartaal 2023
Startnotitie	Behandeling en besluitvorming door het College	December 2023
Startnotitie	Beeldvormende presentatie Gemeenteraad	1 ^e kwartaal 2024
Ontwerpbesluit Klimaatstrategie	Beeldvormende presentatie en vaststelling door het college	4 ^e kwartaal 2024

Bijlage 1. Evaluatie klimaatstrategie (2017)

In deze bijlage kijken we terug naar de afgelopen jaren. Wat is er bereikt en gaat goed? En wat zijn aandachtspunten en uitdagingen voor de komende jaren? De inhoud komt voort uit gesprekken met medewerkers van de gemeente, waterschap Rivierenland en Woonkracht10.

Wat is er bereikt?

Herinrichting en klimaatstrategie

Bij herinrichting van de openbare ruimte is klimaatadaptatie nu vaak onderdeel van het programma van eisen. Ook bij nieuwbouwprojecten worden wensen meegegeven. Er wordt hemelwater opgevangen onder verhardingen of in groenzones. Ook worden 'overbodige verhardingen' omgezet naar beplantingen. Er is aandacht voor (meer) schaduw in de openbare ruimte.

Woonkracht 10 en klimaatstrategie

Woonkracht10 heeft verschillende klimaatadaptieve projecten in Papendrecht uitgevoerd. Bergingen zijn bijvoorbeeld voorzien van groene daken en regentonnen zijn aangeschaft. Ook wordt bij mutaties geprobeerd een deel van de verharding uit de tuinen te vervangen voor beplantingen. In het duurzaamheidsbeleid en tuinenbeleid is klimaatadaptatie expliciet als thema opgenomen.

Gemeente en klimaatstrategie

Binnen de gemeentelijke organisatie is er steeds meer aandacht voor klimaatadaptatie. In visies, beleid en projecten is dit zichtbaar. In het beleidsdocument voor de openbare ruimte is meer aandacht voor hitte en bomen. Onder andere is de intentie van de '3-30-300 regel' opgenomen. Dit betekent dat vanuit elke woning drie bomen zichtbaar zijn, een wijk dertig procent schaduw heeft en dat binnen driehonderd meter van elke woning een koele aantrekkelijke plek in de openbare ruimte aanwezig is. Ten aanzien van gezondheid en bewegen wordt aandacht gegeven aan schaduwrijke routes.

Bewoners en klimaatstrategie

Op verschillende momenten en manieren zijn bewoners en organisaties geïnformeerd over wat klimaatverandering betekent en hoe ze zelf maatregelen kunnen nemen. Met onder andere scholen, de woningcorporatie en natuur- en milieuverenigingen zijn stenige plekken verandert in groene plekken. Bij herinrichting van de openbare ruimte ontvangen bewoners informatie over klimaatbestendige tuinen en biodiversiteit. Ook wordt lokale klimaatadaptatie verbonden aan andere campagnes, organisaties en thema's, bijvoorbeeld Nationale Boomplantdag en Week van Ons Water.

Regio en klimaatstrategie

In de regionale samenwerking 'werkregio A5H' is afgelopen jaren een regionale adaptatiestrategie en regionale uitvoeringsagenda opgesteld. Dit betreft voornamelijk activiteiten en projecten die gemeente overstijgend zijn.

Aandachtspunten en uitdagingen

Uit de gesprekken zijn ook aandachtspunten en uitdagingen naar voren gekomen. Deze punten zijn waardevol om klimaatadaptatie de komende jaren nog beter te verwezenlijken.

Standaardisatie klimaatadaptieve maatregelen

De afgelopen jaren zijn projecten met verschillende typen klimaatadaptieve maatregelen uitgevoerd. Het is onhandig voor beheer en onderhoud dat elke voorziening nét anders is. De wens is om de materialen, ontwerpen en technieken die in de praktijk zijn toegepast en naar behoren werken op te nemen in de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte. Door de standaardisatie ontstaat eenduidigheid, ook voor projecten die niet door de gemeente worden voorbereid.

Monitoring klimaatadaptieve maatregelen

De wens is om een aantal voorzieningen (die inmiddels al jaren geleden zijn gerealiseerd) te monitoren. Door monitoring wordt duidelijk of de voorzieningen functioneren als bedoeld of dat er aanpassingen nodig zijn.

Vaststellen hoeveelheid waterberging

Het is nu op projectniveau onduidelijk hoeveel waterberging er gewenst is en welke boven- of ondergrondse maatregel hier het beste bij past. De wens is om op een uniforme wijze op projectniveau tot een afweging en keuze te komen.

Lokaal hitteplan

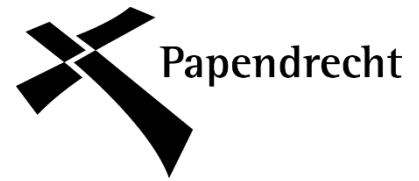
Het is afgelopen jaren niet gelukt om een lokaal hitteplan in Papendrecht op te stellen. De urgentie om hiermee aan de slag te gaan is toegenomen (door de hete zomers van de afgelopen jaren).

Informereren en stimuleren bewoners en ondernemers

Het informeren en stimuleren van inwoners en bedrijven is belangrijk voor bewustwording en het aanzetten tot handelen. Het bereiken van bewoners en bedrijven die van nature aandacht hebben voor natuur en duurzaamheid lukt goed. Dit is echter een beperkte groep. De uitdaging is om ook andere delen van de Papendrechtse samenleving te bereiken -en tot handelen aan te zetten.

Bomen

Het aanplanten van bomen is een effectieve klimaatadaptieve maatregel. Toch blijkt het steeds een uitdaging om bomen voldoende (boven- en ondergrondse) ruimte te geven zodat ze goed en gezond volwassen kunnen worden. Kabels en leidingen, parkeervraag, zonnepanelen, etc. stellen het behouden en aanplanten van bomen steeds ter discussie. Het hebben van een (structuur)visie voor bomen is essentieel. Dit laat zien of in bepaalde straten bomen prioriteit hebben of ondergeschikt zijn aan andere opgaven. Ook standaardisatie van groeiplaatsen is een wens.

Startnotitie:

Opstellen Water- en rioleringsprogramma Papendrecht

Gemeente Papendrecht

November 2023

Inhoudsopgave:

1. Aanleiding	3
2. Opdracht	4
3. Resultaat	4
4. Afbakening	4
5. Risico's	4
6. Beheeraspecten	4
Bijlage 1. Evaluatie	6

1. Aanleiding

Het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 loopt aan het eind van dit jaar af. Met de invoering van de Omgevingswet op 1-1-2024 is het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) niet meer wettelijk verplicht. De Omgevingswet heeft hiervoor in de plaats de mogelijkheid om een omgevingsprogramma op te stellen. Omdat de gemeentelijke watertaken breder zijn dan riolering, wordt dit programma Water- en Rioleringsprogramma (WRP) genoemd. Binnen het stelsel van de Omgevingswet worden in de Omgevingsvisie voor de gehele fysieke leefomgeving de ambities en beleidsdoelen op hoofdlijnen beschreven. In de Omgevingsvisie (2021) is ten aanzien van stedelijk water en klimaatadaptatie het volgende opgenomen:

Om de kwetsbaarheid voor klimaatverandering te verminderen, zullen we ons moeten aanpassen. Klimaatadaptatie biedt kansen om de leefomgeving te verbeteren, de betrokkenheid van de Papendrechtse bij hun leefomgeving te vergroten, de biodiversiteit en ecologie te versterken en de waterbeleving te vergroten. We willen daarin het voorbeeld geven en onze inwoners en bedrijven ertoe aanzetten om aanwezige verharding in tuinen en op dakvlakken zo veel mogelijk om te zetten naar groen en water, het liefst in combinatie met zonnepanelen en zonnecollectoren. Dat zorgt voor een hoger waterbergend vermogen, het draagt bij aan de hittevermindering bij extreem warm weer en biedt kansen voor het vergroten van de biodiversiteit. Het watersysteem moet robuust genoeg zijn om de impact van klimaatverandering op te kunnen vangen. Hemelwater moet bij voorkeur worden verwerkt op de plek waar het valt. Ook is een kwalitatief en duurzaam afvalwatersysteem van belang. Bij renovatie en nieuwbouw willen we meer rekening houden met het vergroten van de natuurwaarden in woon- en werkgebieden. Denk hierbij aan neststenen en -kasten voor vogels en vleermuizen, insectenhôtels, groene daken en gevels, bloemrijke boomspiegels, ecologische oevers en groene kademuren. Beheerbudgetten dienen hierop te zijn afgestemd.

Ondanks dat een WRP niet wettelijk verplicht is, is de wens om een WRP op te stellen. Het WRP geeft weer hoe de gemeente invulling wil geven aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, regenwater en grondwater, geeft de financiële onderbouwing van de rioolheffing en geeft een nadere uitwerking van de visie opgenomen in de Omgevingsvisie. Voorgesteld wordt om het WRP vast te stellen voor de periode 2025-2029 en het huidige GRP 2019-2023 met 1 jaar te verlengen.

In de motie 'Eerlijke tarieven rioolheffing' (4.M16) is nader onderzoek gevraagd naar de heffingssystematiek. Concreet wordt een vergelijking gevraagd van de volgende vormen van heffingssystematiek:

- één tarief voor alle huishoudens,
- onderscheid tarieven naar één- en meerpersoonshuishoudens,
- onderscheid in tarieven op basis van kubieke meter waterverbruik.

In het op te stellen WRP wordt deze vergelijking verder uitgewerkt en worden de consequenties in beeld gebracht. Voorgesteld wordt om ook een alternatief te beschouwen waarbij bedrijven (grote lozers) een ander tarief betalen dan huishoudens.

Met het invoeren van de Omgevingswet wordt de besluitvormingsprocedure anders. Voorheen werd het GRP vastgesteld door de gemeenteraad. In het nieuwe stelsel van de Omgevingswet wordt de Omgevingsvisie vastgesteld door de gemeenteraad. Omgevingsprogramma's, zoals het WRP, kunnen worden vastgesteld door het college.

Gelijktijdig met het opstellen van het WRP wordt ook de Strategie Klimaatadaptatie herijkt. De wens hierbij is om het onderdeel klimaat te verdiepen in thema's zoals hitte, droogte en gezondheid in de woon- en leefomgeving. De invulling van deze thema's vindt nog op een beperkte schaal plaats. Maatregelen voor het omgaan met droogte en het vergroenen van de woon- en leefomgeving heeft hierin een specifieke aandacht. Op dit moment zijn klimaatmaatregelen alleen gerelateerd aan het thema water. De geactualiseerde strategie bestaat naast het WRP.

Een korte evaluatie van de afgelopen periode is opgenomen in de bijlage.

2. Opdracht

Het WRP geeft inzicht in het beleid en op welke wijze invulling wordt gegeven aan de zorgplichten ten aanzien van stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Klimaatadaptatie krijgt hierbij een zelfstandige positie naast het WRP. Dit door onder andere de actualisatie van de Strategie Klimaatadaptatie in het WRP op te nemen. Op basis van het beleid worden de onderzoeken en maatregelen bepaald voor de komende jaren en worden de financiële en personele consequenties in beeld gebracht. In dit WRP worden hierbij ook de mogelijkheden van een andere heffingssystematiek nader onderzocht.

3. Resultaat

Het eindresultaat is een door de raad vastgesteld Water- en Rioleringsprogramma inclusief aanvulling van de Strategie Klimaatadaptatie 2017. In het WRP wordt inzicht gegeven in de vervangingsplanning tot 2040 en wordt standaard opgenomen om bij reconstructie- en nieuwbouwprojecten het particulier dakvlak af te koppelen, daarnaast wordt 20 mm waterberging over het gehele oppervlakte van het bouwperceel geëist. Bij Groot Onderhoud wegen en groen, wordt waar mogelijk waterberging en of afkoppeling gerealiseerd. Het WRP geeft een totaaloverzicht van de maatregelen en onderzoeken voor de komende jaren en de daarbij horende kosten en rioolheffing. Verschillende varianten voor de rioolheffingssystematiek zijn uitgewerkt en een voorkeursvariant wordt voorgesteld. De rioolheffing en de wijze van heffen hebben draagvlak bij het bestuur.

4. Afbakening

Met dit WRP wordt ook de Strategie Klimaatadaptatie bijgesteld. De wens hierbij is om het onderdeel klimaat te verdiepen in thema's zoals hitte, droogte en gezondheid in de woon- en leefomgeving. Op dit moment zijn klimaatmaatregelen alleen gerelateerd aan het thema water. Hitte, droogte en vergroening zijn onderwerpen die niet (volledig) binnen het WRP vallen en niet gefinancierd worden vanuit de rioolheffing. Binnen de herijking van de Strategie Klimaatadaptatie wordt gezocht naar mogelijkheden voor financiering voor maatregelen op deze thema's.

5. Risico's

Een eventueel vernieuwde heffingssystematiek moet doorgevoerd worden in de software systemen van 'Belastingen'. Tijdige afstemming met 'Belastingen' is daarom noodzakelijk om de praktische mogelijkheden van de verschillende systematieken in beeld te kunnen brengen. Een wijziging in heffingssystematiek kan het aantal bezwaren (tijdelijk) sterk doen toenemen.

6. Beheersaspecten

Tijdsbesteding

De interne uren van de eigen medewerkers zijn opgenomen in het jaarplan van het team BOR. Voor het opstellen van het WRP wordt gebruik gemaakt van externe ondersteuning.

Geld

De dekking voor het opstellen van het Water- en Rioleringsprogramma vindt plaats binnen de huidige budgetten

Communicatie

De startnotitie en het Water- en Rioleringsprogramma worden door het College en Gemeenteraad vastgesteld.

Participatie

Binnen de organisatie worden twee sessies georganiseerd met de teams GROV, VVTH en Wijkonderhoud. In de eerste sessie wordt beoogd een helder beeld te vormen en relevante input van de teams te verkrijgen. De tweede sessie is gewijd aan de presentatie van het WRP. Beide sessies worden eveneens afzonderlijk gehouden met team BOR.

Daarnaast wordt team Financiën afzonderlijk betrokken, waarbij de focus ligt op hun functionele rol.

Op externe vlakken wordt samengewerkt met de belastingdienst om een nieuwe tariefverdeling voor de rioolheffing te ontwikkelen. Daarnaast wordt er externe afstemming gepleegd met het Waterschap met betrekking tot water gerelateerde aangelegenheden.

Organisatie

De betrokkenen bij de realisatie van het WRP zijn als volgt:

- Bestuurlijke opdrachtgever: Arjan Kosten
- Ambtelijke opdrachtgever: Peter Naeije
- Ambtelijke opdrachtnemer: Robert van der Steen
- Ambtelijk onder-opdrachtnemer: Aniss Idahmanen

Scope

Binnen het WRP is een specifieke scope gedefinieerd waarin de volgende onderwerpen worden beschreven:

- De riolering in Papendrecht, met inbegrip van alle aspecten met betrekking tot afvalwater.
- Hemelwater en wateroverlast binnen de gemeente.
- Grondwater, gericht op de gemeentelijke taakstelling.
- Waterkwaliteit, waarbij biodiversiteit en baggerwerkzaamheden aan bod komen.

Buiten de scope van het WRP vallen:

- Wegen en groenvoorzieningen
- De afvoercapaciteit van het watersysteem
- Het streefbeeldplan
- Buitendijkse gebieden en de daaraan verbonden overstromingsgevaaren

Planning

De planning is er op gericht het WRP vast te stellen in het vierde kwartaal van 2024.

Om te komen tot de vaststelling van het WRP wordt, gelijktijdig met het Strategie Klimaatadaptatie, een beeldvormende presentatie gehouden voor de gemeenteraad.

Hieronder vindt u een overzicht voor behandeling en vaststelling College en Gemeenteraad.

Proces:	Omschrijving:	Tijd:
Startnotitie	Behandeling en besluitvorming door het College	December 2023
Startnotitie	Beeldvormende presentatie en vaststelling door de Gemeenteraad	1 ^e kwartaal 2024
Concept WRP	Vrijgeven voor inspraak	2 ^e kwartaal 2024
WRP	Beeldvormende presentatie en vaststelling WRP door de Gemeenteraad	4 ^e kwartaal 2024

Voorgesteld wordt om het WRP vast te stellen voor de periode 2025-2029 en het huidige GRP 2019-2023 met 1 jaar te verlengen.

Het College is bevoegd het plan vanaf 2024 vast te stellen omdat het onder de Omgevingsvisie valt. De Gemeenteraad is bevoegd om middelen beschikbaar te stellen. Het ligt in de lijn ter verwachting dat naast het plan beschikbare financiële middelen beschikbaar te stellen.

Bijlage 1. Evaluatie

Evaluatie Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023

De afgelopen jaren is op de volgende locaties de riolering vervangen: Schoorweg, Wipmolen, Willem Kloosstraat e.o., Westpolder, Wiardi Beckmanstraat, Eksterstraat, Oudaenstraat e.o. en de Da Costastraat. Bij deze projecten is het verhard oppervlak afgekoppeld van de riolering. Dit houdt in dat regenwater niet langer ingezameld wordt in de gemengde riolering, maar met een aparte leiding afgevoerd wordt naar het oppervlaktewater. Bij de rioolvervanging is gelijktijdig drainage aangelegd, dit om de grondwaterstand te reguleren.

Bij de rioolvervangingen in de Vincent van Goghlaan, Willem Kloosstraat, Eksterstraat, Oudaenstraat en de Da Costastraat is waterbergende fundering aangelegd. In deze waterbergende fundering kan bij piekbuien tijdelijk veel regenwater vastgehouden worden. Bij de vervangingsprojecten is in totaal ruim 9.800 m² waterbergende fundering aangelegd.

De afgelopen 5 jaar is in totaal ruim 5.800 meter gemengde riolering vervangen. Omdat het gemengde stelsel meestal vervangen is voor een afgekoppeld systeem met drainage is in de vervangingsprojecten in totaal 13.550 meter riolering aangelegd. In het GRP was opgenomen dat in de periode 2019-2023 in totaal 9.600 meter gemengde riolering vervangen moest worden. Bij de rioolvervanging is daarmee een achterstand ontstaan. De vertraging is ontstaan vanwege een langere doorlooptijd van projecten en ruimtelijke ontwikkelingen, zoals Kraaihoek en Van der Palmstraat. De doorlooptijd van projecten is opgelopen tot circa 3 jaar. Dit wordt met name veroorzaakt door capaciteitsgebrek in het voorbereidingstraject en capaciteitsgebrek bij nutsbedrijven die meeliften in de verschillende projecten.

In de huidige Strategie Klimaatadaptatie is de structurele aanpak opgenomen voor het omgaan met klimaatverandering binnen de gemeente. Zo worden bij integrale vervangingsprojecten klimaatadaptieve maatregelen toegepast met extra waterberging. Ook wordt gekeken met een andere blik naar de inrichting van de openbare ruimte, zoals het vergroenen van de openbare ruimte, de opvang van het hemelwater in het groen of het toepassen van lichtere kleuren bestrating. Bij renovatieplannen van woningbouwcorporaties of bij nieuwbouw wordt 20 mm water op eigen terrein vastgehouden en vertraagd afgevoerd. Hierdoor kan het water op particulier terrein tijdelijk worden opgevangen, zodat er extra capaciteit in de openbare ruimte beschikbaar is om neerslag op te vangen. Ook zijn er initiatieven om bewoners, scholen en bedrijven te bewegen om hun terrein klimaatbestendig in te richten.

Het onderhoud voor de kolken en gemalen is conform planning uitgevoerd. Door personeelwisselingen en capaciteitsgebrek is de reiniging- en inspectie van het hoofdriool de afgelopen 3 jaar niet uitgevoerd.

De hoofdpersleiding vanuit gemaal Vondelpark 1 is in 2018 gebroken ter plaatse van een kruising met een duiker. De persleiding is tijdelijk gerepareerd en geïnspecteerd. Uit de inspectie volgt dat de persleiding de komende jaren vervangen moet worden.

In 2020 is het Basisrioleringsplan opgesteld, waarin het hydraulisch functioneren van het rioolstelsel wordt getoetst. In hetzelfde jaar is een stresstest klimaat uitgevoerd. Uit de hydraulische toetsing volgt dat bij een bui van 20 mm/uur weliswaar op relatief veel locaties water op straat wordt berekend, maar dat deze water-op-sstraat situaties over het algemeen beperkt in duur en omvang zijn. In de praktijk is de ervaren overlast bij hevige regen daarom beperkt. Water op straat wordt hierbij met name veroorzaakt door een verzakt maaiveld en niet door een te klein gedimensioneerd riool. Naast de berekening met een bui van 20 mm/uur (herhalingsstijd 1 tot 2 jaar) is een toetsing uitgevoerd met een klimaatbui (herhalingsstijd 50 jaar of meer). Het rioolstelsel is niet ontworpen op dergelijke extreme neerslag. Het regenwater dat niet via de riolering afgevoerd kan worden zal over het maaiveld de laagste punten in het terrein vinden. Met deze berekening zijn de kwetsbare locaties bij extreme neerslag in beeld gebracht. Op dit moment loopt een subsidieaanvraag vanuit de stuurgroep klimaatadaptatie A5H voor een bijdrage vanuit de Provincie voor de aanpak van deze kwetsbare locaties.